

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ БІЛІМ МИНИСТРЛІГІ

«Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ» КЕАҚ

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒҮЛЫМ ЖАҢЕ БІЛІМ - 2025»
XIX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«ҒҮЛЫМ ЖАҢЕ БІЛІМ - 2025»**

**PROCEEDINGS
of the XX International Scientific Conference
for students and young scholars
«ҒҮЛЫМ ЖАҢЕ БІЛІМ - 2025»**

**2025
Астана**

УДК 001(06)
ББК 72я631
F96

**«ǴYLYM JÁNE BILIM – 2025» студенттер мен жас ғалымдардың
XX Халықаралық ғылыми конференциясы = XX Международная
научная конференция студентов и молодых ученых «ǴYLYM JÁNE
BILIM – 2025» = The XX International Scientific Conference for
students and young scholars «ǴYLYM JÁNE BILIM – 2025». – Астана:
– 3813 б. - қазақша, орысша, ағылшынша.**

ISBN 978-601-08-5373-7

**Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас
ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті
мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.**

**The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young
researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities. В сборник
вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по
актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.**

УДК 001(06)
ББК 72я431
F96

ISBN 978-601-08-5373-7

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2025

		приложения для создания визуального портфолио	
1720.	Уркенова Д.А.	Социальный брендинг и его влияние на современный мир	7346
1721.	Хабибулина А.Р.	Психология цвета в айдентике: как цвета влияют на восприятие бренда	7350
1722.	Хитуова М.Т.	Искусственный интеллект в графическом дизайне: новые возможности и вызовы	7353
1723.	Шаймуханбет А.	Современные тенденции в создании сувениров: от массового производства к уникальным изделиям	7355

11.7 НАУЧНЫЕ ИССЛЕДОВАНИЯ И МЕТОДЫ В СФЕРЕ ДИЗАЙНА

1724.	Аманбек Назерке	Контемпорари стиліндегі сұлулық салонын қайта өңдеу, эстетика мен қолайлылық үйлесімі	7360
1725.	Әмір Әлия Әшімханқызы	Дәмхана интерьерін заманауи стильде қайта әзірлеу	7364
1726.	Мешітбай Дәмеш Мұратқызы	Косметолгия салонының интерьерін биоскандинавиялық стилде оңтайландыру	7367
1727.	Жалғас Зарина Нұрланқызы	Ескі мен жаңаның үйлесімі: ескі үйді контемпорари стильде қайта құру	7371
1728.	Ескенова Ажар Қадыржанқызы	Сұлулық салонын минимализм стилінде Қайта өңдеу	7374
1729.	Кульжнова Жасмин Нуржановна	Эргономика и инклюзивный дизайн в использовании экологических текстильных решений в интерьере	7377
1730.	Болысбекова Райхан Темирбековна	Костюм дизайндағы шығармашылық композиция	7380
1731.	Альбусынова Сымбат Думановна, Ералы Эльмира Әнуарбекқызы	Шағын қалаларға арналған инновациялық кітапханалар мен білім беру орталықтарын жобалау	7382
1732.	Садырбай Ақмарал Жұмабекқызы	Этнографиялық символизмнің Сәндік өнерде қолданылуы	7385

СЕКЦИЯ 12 ТРАНСПОРТ И ЭНЕРГЕТИКА КӨЛІК ЖӘНЕ ЭНЕРГЕТИКА / TRANSPORT AND ENERGY

Подсекция 12.1 Транспортная инженерия Көлік инженериясы / Transport engineering			
1733.	Алдаберген А.А.	Қазақстандағы автомобиль нарығының жан-жақты талдау	7392
1734.	Дюсенбаева А.А.	Биодизель: Қазақстандағы даму перспективалары	7395
1735.	Қалтай А.Б.	Биосутегі: оның өндірісі, Қазақстандағы дамуы	7397
1736.	Жанайдар С.Ж.	2024 жылдың теміржол вагондарының	7400

		инфрақұрылымы	
1737.	Курбанов Д.А.	Климат-контроль в транспортных средствах: сравнение Казахстана и стран Европы	7403
1738.	Амангельдинов А.С.	Проблемы карьерных самосвалов Казахстана. Путь их решения	7408
1739.	Гордей К.С.	Анализ применения экологичных материалов для тормозных колодок	7416
1740.	Кушмагамбетов Т.Р.	Оптимизация конструкций транспортных средств	7421
1741.	Казбеков Е.С.	Система рекуперации выхлопных газов EGR	7426
1742.	Ералин Д.Д.	Транспорт и углеродный след: анализ ситуации в Астане за последние три года	7430
1743.	Алданыш А.С.	Разработка методики формирования сети электрозарядных станций в Казахстане	7433
1744.	Кожаметов Т.Н.	Повышение эффективности использования транспортных средств и организации перевозок зерна в Костанайской области	7437
1745.	Мейрманов Р.С.	Прогнозирование потребности в колесных парах грузовых вагонов и совершенствование технологии их ремонта на железных дорогах Республики Казахстан	7441
1746.	Талғатұлы М.	Ақылы жол жүйесі: даму бағыты мен болашағы	7444
1747.	Зинатуллин А.Р.	Диагностика электрооборудования тягового электропривода электротранспортных средств	7447
1748.	Разбек Д.М.	Повышение эффективности технического обслуживания тормозной системы автомобилей	7450
1749.	Мерекеұлы Н.	Қостанай облысында ауыл шаруашылығы техникасына қосалқы бөлшектерді жеткізу	7453
1750.	Жорабек А.Н.	Моделирование ленточного конвейера с полимерной лентой	7454
1751.	Бейімбетұлы Б.	Астана қаласында құрылыс қалдықтарын тасымалдауды жетілдіру жолдары	7458
1752.	Шамаганов Д.Т.	Модернизация подвески автотранспортных средств для условий бездорожья, с повышением надежности	7460

**Подсекция 12.2 Теплоэнергетика
Жылуэнергетика / Heat power engineering**

1753.	Арысбай М.Б.	Қант зауытының қалдықтарын қайта өңдеудің энергия үнемді әдістемесін	7467
-------	--------------	--	------

		эзірлеу	
1754.	Жапбаралы Т.	Научно-технические аспекты разработки технологий солнечной электростанции для условий Республики Казахстан	7469
1755.	Жумагулова Д.К.	Обзор влияния влажности воздуха на эффективность фильтрации пыли в промышленности	7474
1756.	Жұманазар Н.Д.	Ғимараттарды жылу изоляциялаудың заманауи технологиялары – энергия үнемдеу стратегиясы	7479
1757.	Кабимулла А.Н.	Исследование и разработка катодных материалов с повышенной каталитической активностью для твердооксидных топливных элементов	7488
1758.	Қаирбеков А.Ж.	Қазақстан Республикасында биогазды пайдалану болашағы	7490
1759.	Қалжігіт Қ.Б.	Оценка эффективности частичного сжигания водорода в парогазовой установке	7494
1760.	Omarbekova A.B.	To the question of labor safety in thermal power industry	7499
1761.	Турикпенбаева А.А.	Газтурбиналық қондырғылардың жану камераларында көмірді газдандыру өнімдерін тиімді жағу үшін жанарғы құрылғысын жасау	7502

Подсекция 12.3 Стандартизация, сертификация и метрология
Стандарттау, сертификаттау және метрология / Standardization, certification and metrology

1762.	Аукенова Ж.Ж.	Повышение эффективности системы сертификации безопасности конструкций транспортных средств в Казахстане: проблемы и пути решения	7509
1763.	Ахмаджанова Н.Б.	Принципы ХАССП и их применение в системе безопасности пищевых продуктов	7511
1764.	Бекзатқызы А.	Массаны өлшеу құралдарын калибрлеу процесстерін жетілдіру бойынша шетелдік тәжірибе	7513
1765.	Беркинова Т.Р.	Государственный контроль в области технического регулирования: недостатки законодательства и перспективы их устранения	7516
1766.	Ғабиден Д.Ғ.	Мемлекеттік рәміздерді дайындауды бақылау	7518
1767.	Егенберген Е.Е.	Қазақстанда экологиялық таза өнім өндіруді міндеттеу	7522
1768.	Жанатова А.Е.	Кеден одағындағы теміржол көлігінің сапасын бағалау жүйесі	7524
1769.	Жандилдашева А.Р.	О качестве туристических услуг в Республике Казахстан	7532

1770.	Зарлыкова Г.О.	К вопросу о стандартизации субпродуктов яка	7535
1771.	Зархынбек З.	Аттракциондарды пайдалану кезінде қауіпсіздік талаптарының сақталуын талдау	7537
1772.	Заханова С.Б., Мустафаева А.С., Тілепалды Д.Қ.	ҚР СТ 1288-2016 стандартына сәйкес жол сапасын бағалау технологиясы	7541
1773.	Калиакпарова К.Б.	Метрологиялық бақылаудың заманауи әдістерін енгізудің маңыздылығы	7545
1774.	Қуанышбек А.	Фальсификация товаров как угроза безопасности для потребителей	7548
1775.	Кульдабаева А.Е.	Интеграция стандартов в процессы жизненного цикла продукции: вызовы и решения	7551
1776.	Марат Е.А.	Өнеркәсіптік жүк көтергіш крандарды радиобасқару жүйесіне көшіру	7556
1777.	Нұрат М.Н.	Халал индустрияның ұлттық инфрақұрылымына тиімді механизмді енгізу бойынша талдау және ұсыныстар әзірлеу	7558
1778.	Нұрғазы А.Н.	«Е-KTRM» платформасында сертификатсыз тауарларды цифрлық есепке алу	7562
1779.	Нұрман Д.К.	ҚР СТ ISO 45001-2019 стандартының еңбек қауіпсіздігіне әсері: тиімділігін бағалау және оңтайландыру жолдары	7564
1780.	Оразаев М.В.	Актуальные вопросы сертификации товаров и услуг	7568
1781.	Оралханова А.Қ.	Айналысқа шығарылған құрылыс материалдарының қауіпсіздігін қамтамасыз ету деңгейін айқындау және оны арттыру жөніндегі ұсынымдар әзірлеу	7572
1782.	Орынғалиұлы А., Альжанова А.К.	Методологические подходы к повышению точности измерений теплопроводности и температуропроводности нанокompозитных материалов	7575
1783.	Рамазанова Ә.Б.	Цифрландырудың тау-кен өндірісіндегі сапа мен қауіпсіздікке әсерін талдау	7580
1784.	Рысбек Ж.Қ.	ISO стандарттарына сәйкес керамикалық кірпіш өндірісінің сапасы мен тиімділігін басқару бойынша ұсынымдарды талдау және әзірлеу	7585
1785.	Садықова Ж.Е., Акбердиева А.Б.	Метрологическое обеспечение измерений при синтезе функциональных материалов	7588
1786.	Сағымбекова А.С.	Әртүрлі елдердегі метрологиялық бақылау тәсілдерін салыстырмалы талдау	7592

1787.	Саутова А.К.	ҚР СТ ISO 14001-2016 экологиялық менеджмент жүйесін ұйымдарға енгізудің тиімділігін бағалау	7596
1788.	Серік М.Р., Есеркенов А.Б.	CaSo ₄ оптикалық қасиеттерін зерттеуге кешенді көзқарас	7601
1789.	Сисенова Ж.Н.	Химиялық кәсіпорындарында өлшемдерді метрологиялық қамтамасыз етуді жетілдіру жөнінде ұсынымдар әзірлеу	7603
1790.	Сугирова А.А.	ҚР СТ ІЕС 31010-2020 бойынша тәуекелдерді басқарудың негіздері	7607
1791.	Танирбергенова А.	Мемлекеттік бақылаудың цифрлық трансформациясы	7612
1792.	Уразбекова Д.В.	Актуальные вопросы повышения качества транспортной логистики в Казахстане: проблемы и возможности	7615
1793.	Ұлан Н.Н., Рымбекова Д.М.	Материалдардың оптикалық сипаттамаларын өлшеудің метрологиялық қамтамасыз етілуі	7619

Подсекция 12.4 Электроэнергетика
Электр энергетикасы / Electric power industry

1794.	Абдимиталипов А.У.	Мероприятия по снижению потерь электроэнергии в распределительных сетях	7621
1795.	Айсаев Е.С.	Внедрение системы мониторинга запасов устойчивости в Западной зоне ЕЭС Казахстана	7625
1796.	Айсанов А.Б.	Анализ параметров изоляции воздушных линий 6-10 кВ на промышленных предприятиях	7632
1797.	Алтынбаев Н., Мухаметжан Е., Ерік Е., Жанмурзен Ж.	Электр тізбегін есептеу әдістерінің даму кезеңдері	7635
1798.	Ахметбаев А.Д.	Расчеты установившихся режимов сложной сети с применением принципов диакоптики	7639
1799.	Бахыт Ә.Қ.	Общая задача об определении «Тормозная система Supress аварийного торможения ветроэнергетической установки на ВЭС Бадамша-1»	7643
1800.	Данекерова Г.Қ.	Хромтау қаласындағы жел электр станциясын салудағы технологиялық ерекшеліктер мен инновациялар	7648
1801.	Дербисалина Д.А., Касимова А.К.	Орташа кернеулі кабель желілерін қолдану ерекшеліктері	7652
1802.	Дошимов К.Ш.	Модель системы «двигатель Стирлинга α-типа – электрогенератор - нагрузка»	7655
1803.	Жарасканова А.Ж.	Электр энергиясын тұтыну режимдерін оңтайландырудың заманауи тәсілдері	7659

1804.	Іргебай А.М.	Электрмен жабдықтау жүйелеріндегі электр энергиясының шығынын азайту әдістеріне шолу	7665
1805.	Капен Т.А.	Влияние коротких замыканий на работу частотно регулируемых электродвигателей	7668
1806.	Кожаметова Ә.Д., Қалтай Е.А., Маулен Ә.Н., Мухамед Б.	Электроэнергетикалық қауіпсіздік және экология	7673
1807.	Қалдыбаев Д.Т.	«MATLAB-Simulink» көмегімен интеграцияланған жел қондырғысының имитациялық моделін әзірлеу" анықтамасының жалпы міндеті	7678
1808.	Мухаметжан Е., Мұқият Е., Мұратова А., Мырзабеков Ә.	Нөлдік ғимараттардың энергиясы (Zero-energy buildings): үйлер өздерін қалай энергиямен қамтамасыз ете алады	7682
1809.	Өмірбек Ә.Т.	Ұзын электр желілеріндегі ток мөлшеріне климаттық жағдайлар мен күн белсенділігінің әсерін бағалау	7686
1810.	Сарбасов Н.К.	Разработка модели системы накопления энергии на ветровой электрической станции 100 МВт для стабилизации отпускной мощности	7691
1811.	Сериков Е.Б., Русланулы Д.	Оптимальные условия эксплуатации силовых трансформаторов при перегрузках с учетом явления насыщения магнитных сердечников	7695

Подсекция 12.5 Эксплуатация транспорта и логистика
Көлікті пайдалану және логистика / Transport operation and logistics

1812.	Auesbekova M.A., Dukenbayeva G.M.	Strategies for improving logistics company reliability	7700
1813.	Tsoy T.R.	The influence of astronomical factors on satellite navigation systems	7704
1814.	Kulmurzina A., Iskakov D.	The role of transport models in urban mobility management: a case study of Astana with a focus on microscopic simulation	7706
1815.	Nadimov B., Topilskiy R.	UAV-based data collection for transport simulation: potential and practical applications	7711
1816.	Абдильманова А.С.	Будущее грузоперевозок: как альтернативный транспорт меняет экологические стандарты логистики	7715
1817.	Әлімхан А.О., Гаас Р.А.	Повышение эффективности организации дорожного движения на перекрестке улиц Мәңгілік Ел - Достық	7720
1818.	Бадылбаева Д.Б.	Развитие контейнерных перевозок в Республике Казахстан в контексте модернизации транспортно-	7724

		логистических центров	
1819.	Батешов Е.А.	Об отсутствии безпересадочных железнодорожных пассажирских маршрутов с большинства южных областей Казахстана до городов Костанай и Усть-Каменогорск	7727
1820.	Бекмағанбет И.Б.	«ҚТЖ-ЖТ» ЖШС филиалы «Жамбыл ЖТ бөлімшесі» Шығанақ станциясы мен оған жалғасатын жоларалықтарын модернизациялау арқылы теміржол тасымалын оңтайландыру	7731
1821.	Бердәлі Н.Т.	Заманауи қолданыстағы детекторлар	7736
1822.	Дукенбаева Г.М., Ауесбекова М.А.	Роль и объем перевозок транспортных коридоров Казахстана в 2024 году	7741
1823.	Жанботаұлы М.	Халықаралық көлік дәліздерінде көлік-экспедициялық қамтамасыз етуді ұйымдастырудағы кейбір мәселелер	7744
1824.	Жортуғулов О.М.	Заманауи таспалы конвейер	7751
1825.	Жуматаев А.Т.	Заманауи қатпарлы конвейерлер	7754
1826.	Жумағали Ш.Н.	Инновационные подходы к управлению логистическими потоками на международном транспортном коридоре "Север-Юг"	7758
1827.	Жұмағалиева М.Б.	Логистический сервис в пассажирских перевозках: современные технологии и перспективы развития	7762
1828.	Камалов Р.А.	Перспективы и вызовы внедрения искусственного интеллекта в систему электронного документооборота в ТОО «КТЖ-Грузовые перевозки»	7765
1829.	Кенжехан Б.Е., Махмутов Т.Қ.	Моделирование аэродинамических характеристик БПЛА с неподвижным крылом	7772
1830.	Касымбекова А.С.	Экологически-ориентированное управление логистикой автомобильных перевозок на примере Республики Казахстан	7776
1831.	Қанатбекова З.Қ.	Операциялық тиімділікті арттыру үшін кәсіпорындағы ішкі логистикалық процестерді оңтайландыру	7781
1832.	Кулбаракова Ж.А.	«Орал-Алматы» теміржолы бағытында жолаушыларды жедел тасымалдау қызметін ұйымдастыру	7785
1833.	Мазманов К.А.	Digit.ex – платформа по поиску онлайн специалистов	7790
1834.	Медведев В.В.	Анализ традиционных силовых агрегатов с гибридными и перспективы их развития	7794
1835.	Мусинова А.А.	Влияние технологии уполномоченного экономического оператора на транспортно-логистические процессы Казахстана	7798

1836.	Мухтар А.З.	Тұрақты логистиканың болашағы: жасыл технологиялар мен инновациялар	7802
1837.	Өміржан Д.С.	Международный транспортный коридор «Север-Юг»: перспективы и вызовы	7807
1838.	Пулатов М.М., Пулатова М.Ж.	Способы усиления пропускной и провозной способности железнодорожного участка Ангрэн – Пап	7812
1839.	Смагулова А.Е.	Преимущества и вызовы применения технологии Блокчейн в логистике	7815
1840.	Серикова Д.Б.	Көлік-логистика саласындағы цифрлық экожүйелерді қалыптастыру және дамыту. (Қазақстандық логистикалық кәсіпорындар мысалында)	7820
1841.	Солод А.И.	Повышение безопасности движения на основе применения кольцевых пересечений	7826
1842.	Темирханұлы Т.	Повышение качества транспортного обслуживания пассажиров	7829
1843.	Тохиров О.З., Рустамжонов Б.Э.	Определение количества приемо-отправочных путей железнодорожной грузовой станции «К» в условиях увеличения объемов перевозок	7833
1844.	Шаймардан Д.Т.	Қойма логистикасындағы заманауи ақпараттық технологиялар	7836
1845.	Шүрекен Д.А., Алтаев Н.С.	Цифрлық трансформация жағдайында логистикалық процестерді оңтайландыру	7839

СОДЕРЖАНИЕ

СЕКЦИЯ 13 ОБРАЗОВАНИЕ

ПОДСЕКЦИЯ 13.1 ИННОВАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В СИСТЕМЕ ОБРАЗОВАНИЯ НА ИНОСТРАННЫХ ЯЗЫКАХ

1846.	Abdushukurova Zh. F., Aripbek S. B.	Is multilingualism making us more emotionally intelligent? A cognitive science perspective	7844
1847.	Akhan A., Berdibay D.	Six levels of thinking: applying bloom's taxonomy in education	7846
1848.	Akim A.	Digital tools in language learning:	7848

«ОРАЛ-АЛМАТЫ» ТЕМІРЖОЛЫ БАҒЫТЫНДА ЖОЛАУШЫЛАРДЫ ЖЕДЕЛ ТАСЫМАЛДАУ ҚЫЗМЕТІН ҰЙЫМДАСТЫРУ

Кулбаракова Жания Абзалқызы

Zhkulbarakova1@gmail.com

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ Көлік-энергетика факультетінің магистранты, Астана,
Қазақстан

Ғылыми жетекші - М.И. Арпабеков

Аңдатпа. «Орал-Алматы» теміржолы бағыты бойынша жолаушыларды жедел тасымалдау қызметін ұйымдастыру еліміздің көлік инфрақұрылымын дамыту мен экономикалық тиімділігін арттыру үшін маңызды қадам болып табылады. Мақалада бұл бағыттағы жолаушылар тасымалын ұйымдастырудың қазіргі ахуалы, тасымалдау сапасын арттыру және жолаушылардың қажеттіліктерін қамтамасыз ету мәселелері қарастырылды. Жедел теміржол қызметін енгізу арқылы жолаушыларға жылдам әрі ыңғайлы қызмет көрсету мүмкіндігі туындайды, сонымен қатар көлік саласында инновациялық технологиялар мен жаңа стандарттарды енгізу қажет.

Жалпы, осы мәселені шешу үшін бірнеше негізгі бағыттар ұсынылады: заманауи инфрақұрылымды дамыту, теміржол көлігіндегі логистика мен жүк тасымалын оңтайландыру, сондай-ақ жолаушыларға көрсетілетін қызметтерді жақсарту. Сонымен қатар, теміржол тасымалы саласындағы үкіметтік қолдау мен жеке сектордың ынтымақтастығын күшейту де маңызды болып табылады. Осы шараларды жүзеге асыру арқылы Орал-Алматы теміржолы бағытының тиімділігі артып, еліміздің көлік жүйесі одан әрі дамиды.

Түйінді сөздер: Жүрдек пойыз, жолаушы, тасымалдау, теміржол, жылдамдық, инфрақұрылым, желі.

Теміржол тасымалы – бұл жолаушылар мен жүк тасымалдаудың тиімді әрі экологиялық таза түрі, алайда оның қауіпсіздігі әрдайым басты назарда болуы тиіс. Әлемнің түрлі елдерінде теміржол қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін қолданылатын заманауи әдістер мен технологияларды зерттеу арқылы Қазақстандағы теміржол саласын дамытуға үлес қосуға болады. Теміржол саласындағы заңнамалық нормалардың жетілдірілуі мен жаңа стандарттардың енгізілуі жолаушылардың қауіпсіздігін арттыруға ықпал етеді.

Теміржол көлігі Қазақстан Республикасының жолаушы тасымалында маңызды рөл атқарады, негізінен жолаушы тасымалын атқару арқылы көлік жүйесінің негізі болып табылады.

Көлік жүйесінің ажырамас бөлігі болып табылатын теміржол көлік инфрақұрылымының халықаралық және транзиттік әлеуетін пайдалану тиімділігін арттыру көлікті дамыту саласындағы мемлекеттік саясаттың маңызды құрамдас бөлігі болып табылады. [1]

Қазіргі уақытта әлемдік тәжірибеде қозғалыс жылдамдығын арттыру мәселесін шешу екі бағыт бойынша жүзеге асырылады:

- қозғалыс жылдамдығы 300-350 км/сағ дейін жаңа жоғары жылдамдықты магистральдар салу;

- қолданыстағы желілерді 200-250 км/сағ жылдамдықпен қайта құру.

Орал мен Алматы арасындағы теміржол бағыты Қазақстанның батыс және оңтүстік өңірлерін байланыстыратын маңызды көлік дәлізі болып табылады. «Орал-Алматы» бағытындағы теміржолы тек қана Қазақстан аумағында ғана емес, Орта Азия елдерімен шектесетін қалаларды, Ресей және Қытай елдерін байланыстыратын жолаушыларды жеткізуді жеделдету пойыздарының жылдамдығын арттыруды қажет етеді. Қазіргі уақытта бұл бағытта жолаушыларды тасымалдау жүйесі көбіне ұзақ уақыт алатын, ыңғайсыз және жиі кестеден кешігетін тасымалдармен сипатталады. Бұл міндетті жаңа құрылыс салу

арқылы ғана немесе қолданыстағы теміржол желілерін дамыту және жаңарту арқылы жүзеге асыруға болады. Осылайша, жолаушыларға көрсетілетін қызметтердің сапасын жақсарту және тасымалдаудың жылдамдығын арттыру мақсатында жедел қызметті енгізу қажет.

«Орал-Алматы» бағытындағы дәліз бойынша қолданыстағы орташа жүру жылдамдығы 50-100 км/сағ болса, «Тұлпар-Тальго» жүрдек пойызыны жылдамдығын 160 км/сағ дейін арттыра алады (1-сурет). Осылайша берілген дәлізде пойыздардың жүру жылдамдығын 200 км/сағ дейін арттыру көзделіп отыр.

1-сурет. «Орал-Алматы» бағытында жүретін теміржол көліктері

Жолаушыларды жедел тасымалдау қызметін ұйымдастырудың басты мақсаты — жолаушыларға сапалы және уақытында қызмет көрсету. Бұл саладағы көшбасшылар әрқашан Жапония, Франция Республикасы, Германия Республикасы болған болатын. Алайда, 2008 жылдан бастап жылдамдықты және жоғары жылдамдықты теміржол көліктері Қытай Халық Республикасында өте жоғары қарқынмен енгізіле бастады. Осылайша Қытай Халық Республикасы бүгінгі күнге дейін жоғары жылдамдықты теміржол көліктері бойынша әлемдік көшбасшысы болып келеді.

Жедел теміржол қызметін енгізу – елдің көлік жүйесін жаңартуда маңызды қадам болып табылады. Бұл стратегиялық шаралар мен стратегиялар халықтың қажеттіліктерін қамтамасыз ету, экономиканың дамуына ықпал ету және көлік инфрақұрылымын тиімді пайдалануды арттыру мақсатында жүзеге асырылуы керек. Қазіргі заманғы технологиялар мен инфрақұрылымдарды пайдалану арқылы Орал мен Алматы арасындағы теміржол байланысын модернизациялау және жедел тасымалдау жүйесін енгізу мүмкіндіктері бар. Мұндай өзгерістер теміржол көлігінің тиімділігін арттырады және нарықтағы бәсекелестікті күшейтеді.

Қолданыстағы теміржолдардың басты кемшілігі - қозғалыс жылдамдығын шектейтін қисық радиустардың болуы. Жоспардағы қисық радиустарды ұлғайту реконструкцияланатын теміржолға жақын орналасқан барлық инфрақұрылымды қайта құруды талап етеді (тіректер мен байланыс желісінің желілерін ауыстыру, ғимараттар мен құрылыстарды бұзу және т.б.). Қайта құрудың балама нұсқасы - өзінің құрылымдық ерекшеліктеріне байланысты әдеттегі жылжымалы құраммен салыстырғанда жолдың қисық сызықты учаскелерін жоғары жылдамдықпен еңсеруге қабілетті жаңа жетілдірілген жылжымалы құрамды қолдану. Мұндай композицияларды қолдану теміржол желісін қайта құру көлемін азайтуға мүмкіндік береді.

Бұл кемшіліктерді жою бірнеше негізгі шаралар бойынша қарастыруға болады:

1. Жаңа пойыздар мен инфрақұрылымды енгізу: Жедел қызмет көрсету үшін заманауи, жоғары жылдамдықты пойыздар мен арнайы платформаларды қолдану керек. Бұл пойыздар жолаушыларды аз уақыт ішінде тасымалдауға мүмкіндік береді. Бұл бағытқа:

- Жаңа пойыздардың сатып алуы: Жолаушылардың қауіпсіздігі мен қолайлылығын қамтамасыз ету үшін заманауи, жылдам және тиімді пойыздарды сатып алу қажет. Бұл пойыздар жоғары жылдамдықты қозғалысқа қабілетті, экологиялық таза және энергия үнемдейтін болуы керек. Темір жол жолаушылар тасымалының әлемдік

нарығындағы жағдай жолаушылар пойыздарының қозғалыс жылдамдығының сағатына 300-350 км деңгейіне дейін күрт өсу үрдісін айқын көрсетті.

Қазіргі уақытта жоғары жылдамдықты жолаушылар теміржол магистральдарының орталықтары – Жапония, Қытай және Еуропа, бұл теміржол көлігінің осы аймақтары үшін үлкен маңызға ие, өйткені олар аймақтар халқының тығыздығына және ғылым мен техниканың жоғары дамуына байланысты.

Кесте 1

Жоғары жылдамдықты теміржол бойынша бастапқы 6 елдің рейтингі

№	Жоғары жылдамдықты теміржол атауы	Пайдалану жылдамдығы (км/сағ)	Максимальды жылдамдығы (км/сағ)	Маршрут атауы	Жалпы ұзындығы (км)
1	Fuxing Нао CR400AF/BF (Қытай)	350 км/сағ	420 км/сағ	Пекин-Шанхай Пекин-Гуанчжоу Пекин-Харбин Пекин-Ханчжоу	42000 км
2	TGV/AGV (Франция)	320 км/сағ	574,8 км/сағ	Париж-Лион Париж-Марсель Париж-Страсбург Париж-Брюссель	2800 км
3	Shinkansen E5 және H5 (Жапония)	320 км/сағ	442,5 км/сағ	Токио-Саппоро Токио-Сэндай	3041 км
4	ICE 3 (Германия)	320 км/сағ	407 км/сағ	Франкфурт-Кёльн Мюнхен-Берлин Франкфурт-Париж	3641 км
5	AVE (Испания)	310 км/сағ	365 км/сағ	Мадрид-Барселона Мадрид-Севилья Мадрид-Валенсия	4000 км
6	Frecciarossa 1000 (Италия)	300 км/сағ	400 км/сағ	Рим-Милан Рим-Неаполь Рим-Венеция	1467 км

Ескерту: [2] әдебиет негізінде автормен құрастырылған

Еуропада 8 жоғары жылдамдықты магистраль бар: Рим-Флоренция, Париж-Лион-Валанс, Париж-ЛеМанн/Тур, Париж-Лилль-Кале, Лионды айналып өту, Мангейм-Штутгарт, Ганновер-Вюрцбург, Мадрид-Севилья. Жоғарыда аталған желілерде максималды жылдамдығы 270-300 км/сағ пойыздар жұмыс істейді (2-сурет). [3]

2-сурет. «ICE» жүрдек пойызы

Жоғары жылдамдықты магистральдарды құру Қазақстан үшін – ұзақ қашықтықтағы ел үшін бұрыннан келе жатқан қажеттілік болып табылады.

- Теміржол желісін және инфрақұрылымын жаңарту: Қазақстанда жедел жолаушылар тасымалын дамытудың негізгі проблемасы - қажетті инфрақұрылымның болмауы. Қазақстанда жүк және жолаушылар тасымалы үшін теміржол жолдарының нақты бөлінуі жоқ, сондықтан қолданыстағы материалдық-техникалық база транзиттік уақытты қысқартудың негізгі міндетін шешуге қабілетті емес. Сонымен қатар, жоғары жылдамдықты жолаушылар тасымалын құрудағы екінші кедергі - мамандандырылған жылжымалы құрам өндірушілерінің болмауы. [3] Қазақстанда Жолаушылар тасымалы үшін жылжымалы теміржол құрамының түбегейлі жаңа түрін құруға қабілетті кәсіпорындар әлі жоқ. Сондықтан да, қолданыстағы теміржол желісін жөндеу және жаңарту жұмысын қолға алу, жолдардың сапасын арттыру, әрі теміржол қатынасын күшейту мақсатында жаңа бағыттар қосу. Сонымен қатар, көлік инфрақұрылымын кеңейту және модернизациялау керек. Пойыздардың үнемі жұмыс істеуі үшін жаңа станцияларды және жүк тасымалдау инфрақұрылымын құру. Жүк тасымалдаудың тиімділігін арттыруға арналған терминалдар, қоймалар мен жүк тасымалдау жүйелерін дамыту.

2. Теміржол көлігінің технологиялық жаңартылуы. Электрленген теміржол желілерін кеңейту, сандық басқару жүйелерін енгізу және автоматтандыру арқылы жолаушылар тасымалын оңтайландыру. Теміржол жүйесінің басқару процестерін автоматтандыру, цифрлық технологияларды енгізу арқылы теміржол қозғалысын басқаруды тиімді ету. Пойыздарды қашықтықтан бақылау, жолаушылардың билеттерін электронды түрде сатуға арналған жүйелерді енгізу. Энергия үнемдейтін және қоршаған ортаға зиян келтірмейтін жаңа технологияларды енгізу, мысалы, электровоздар мен басқа да экологиялық таза пойыздар енгізу (3-сурет).

3-сурет. «Сапсан» жүрдек пойызы

3. Қауіпсіздік пен қолайлылықты қамтамасыз ету, яғни пойыздар мен теміржол станцияларының қауіпсіздігін қамтамасыз ету үшін бейнебақылау жүйелерін енгізу, қауіпсіздік ережелерін бақылау және жолаушыларға арналған авариялық шығу жолдарын құру. Жолаушылар үшін ыңғайлы жағдайлар жасау, мысалы, ыстық тамақ, кондиционерлеу жүйелері, жолаушыларға арналған Wi-Fi қызметі, қолжетімді орындар енгізу. Пойыздар мен станциялардағы медициналық қызмет көрсетуді жақсарту, апаттар мен төтенше жағдайларға арналған арнайы қызметтер құру.

4-сурет. Shkoda жүрдек пойызының ішкі көрінісі

Жүрдек теміржол көлігімен тасымалдау тұтынушылар мен қоғамға ұсынылатын маңызды қасиеттерге ие: қауіпсіздік, жоғары тасымалдау қабілеті және қоршаған ортаға зиянсыз. Олар саяси интеграцияның құралы болып табылады, аймақтар арасындағы байланысты қамтамасыз етеді, басқа көлік түрлерін жаңғыртуды ынталандырады, адамдардың ұтқырлығын айтарлықтай арттырады. Метро желісі қала аудандарын біріктіретіні сияқты, жоғары жылдамдықты желілер де ел ішіндегі аймақтарды бір кеңістікке қосып, басқа мемлекеттермен байланысты қамтамасыз етеді.

Жоғары жылдамдықты мамандандырылған желілердегі қауіпсіздік пен жайлылықтың жоғары деңгейі тиісті жобалық параметрлермен және инженерлік шешімдермен, олардың оңтайлы құрылысымен және технологиялық іске асырылуымен, қажетті инфрақұрылымды құрумен, сондай-ақ желілерді бақылаудың, техникалық қызмет көрсетудің және жөндеудің тиімді жүйесімен қамтамасыз етіледі.

«Орал-Алматы» теміржолы бағыты бойынша жолаушыларды жедел тасымалдау қызметін ұйымдастыру көлік инфрақұрылымын жаңғырту мен дамыту үшін стратегиялық маңызды қадам болып табылады. Жедел тасымалдау жүйесін енгізу арқылы жолаушыларға қызмет көрсету сапасы арттырылып, тасымалдаудың жылдамдығы мен тиімділігі жоғарылайды. Бұл өзгерістер экономикалық және әлеуметтік тұрғыдан айтарлықтай пайда әкеледі, сондай-ақ елдегі көлік жүйесінің халықаралық бәсекеге қабілеттілігін арттырады.

Аннотация. Организация деятельности по оперативным перевозкам пассажиров по маршруту «Уральск-Алматы» железная дорога является важным шагом для развития транспортной инфраструктуры и повышения экономической эффективности страны. В статье рассмотрены современное состояние организации пассажирских перевозок в данном направлении, вопросы повышения качества перевозок и обеспечения потребностей пассажиров. Благодаря внедрению скоростного железнодорожного сообщения появляется возможность быстрого и удобного обслуживания пассажиров, а также необходимо внедрение инновационных технологий и новых стандартов в транспортной сфере.

В целом, для решения этой проблемы предлагается несколько основных направлений: развитие современной инфраструктуры, оптимизация логистики и грузоперевозок на железнодорожном транспорте, а также улучшение пассажирских услуг. Кроме того, важным является усиление государственной поддержки и сотрудничества частного сектора в области железнодорожных перевозок. Благодаря реализации этих мер повысится эффективность маршрута «Уральск-Алматы» железная дорога, и транспортная система страны будет развиваться дальше.

Ключевые слова: Скоростной поезд, пассажир, транспорт, железная дорога, скорость, инфраструктура, сеть.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасы Президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Қазақстанның үшінші жаңғыруы: жаһандық бәсекеге қабілеттілік» атты 2017 жылғы 31 қаңтардағы Қазақстан халқына Жолдауы [Электрондық ресурс]. — Қолжетімділік тәртібі: <http://www.akorda.kz>.
2. 10 САМЫХ БЫСТРЫХ ПОЕЗДОВ В МИРЕ- (Электрондық ресурс]. - 2019. - URL: <https://pix-feed.com/samyj-bystryj-poezd-v-mire/> (жүгінген күні 14.03.2025).
4. Н. В. Довгелюк, Т. А. Руденко. Скоростные Железнодорожные Магистралы. - 2011. - Б.8-14.